

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

The Impact of Floating Population on Public Utility Management: A Case Study of Rangsit University Students in Muang Ake Village, Pathum Thani Province

ผลกระทบประชากรแฝงที่มีต่อการจัดการสาธารณูปโภค กรณีศึกษานักศึกษา

มหาวิทยาลัยรังสิต หมู่บ้านเมืองเอก จังหวัดปทุมธานี

Weerapap Nasen^{1*}, & Chanchai Jewjinda²วีรภัทร ณะเสน^{1*}, & ชาญชัย จิวจินดา²

ARTICLE INFO

Name of Author &
Corresponding Author: *

1. Weerapap Nasen*

วีรภัทร ณะเสน

Rangsit University, Thailand.

มหาวิทยาลัยรังสิต

Email: Weerapat.nasen9363@gmail.com

2. Chanchai Jewjinda

ชาญชัย จิวจินดา

Rangsit University, Thailand.

มหาวิทยาลัยรังสิต

Email: Chanchai.j@rsu.ac.th

คำสำคัญ:

ประชากรแฝง, มหาวิทยาลัยรังสิต, เทศบาลนคร
รังสิต, การบริหารจัดการท้องถิ่น

Keywords:

Floating Population, Rangsit University,
Rangsit City Municipality, Local
Governance

Article history:

Received: 18/05/2025

Revised: 15/07/2025

Accepted: 12/09/2025

Available online: 29/11/2025

How to Cite:

Nasen, W. & Jewjinda, C. (2025). The
Impact of Floating Population on Public
Utility Management: A Case Study of
Rangsit University Students in Muang
Ake Village, Pathum Thani Province.
Journal Dhamma for Life, 31(4), 889-905.

ABSTRACT

This research aimed to achieve three main objectives: 1) to investigate the problems arising from the increase of floating population in the Rangsit University area, 2) to study the impacts of the floating population on the administration and management of Rangsit City Municipality, and 3) to explore potential solutions to various problems resulting from the influx of floating students at Rangsit University. This qualitative research employed an in-depth interview methodology, collecting data from a purposive sample of 15 individuals. The sample consisted of 10 community leaders from Muang Ek Village and 5 administrators from Rangsit University.

The findings reveal that the growth of the floating population, predominantly Rangsit University students, has led to severe challenges in fundamental public utilities within Muang Ek Village. Key issues include overflowing waste bins, insufficient water pressure, power outages/fluctuations, and congestion in public transportation systems. Furthermore, this phenomenon significantly impacts the administration and management of Rangsit City Municipality. The municipality faces an increased workload that disproportionately exceeds its allocated budget and personnel, which are primarily based on inaccurate registered population data. This discrepancy compromises the efficiency of public service planning and delivery. The municipality also grapples with challenges in local revenue collection, along with broader issues related to infrastructure and environmental degradation, such as damaged roads and wastewater management.

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Based on the identified problems and impacts, the research proposes an integrated approach to problem-solving, emphasizing multi-sector collaboration. Rangsit City Municipality should implement policies to integrate actual population databases for more accurate budget allocation and adopt a collaborative management and burden-sharing policy with Rangsit University and dormitory operators. Concurrently, it is crucial to invest in expanding and upgrading basic utility infrastructure, promoting waste separation, and encouraging energy conservation among students. Rangsit University, in turn, should play a proactive role in incentivizing students to formally register their residency in the area to reflect the true population numbers, alongside fostering a sense of social and environmental responsibility within the community. Implementing these recommendations will mitigate impacts, reduce the municipality's burden, and sustainably enhance the quality of life for both permanent residents and the floating population in the area.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากรแฝงในพื้นที่มหาวิทยาลัยรังสิต 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของประชากรแฝงต่อการบริหารจัดการของเทศบาลนครรังสิต และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เป็นผลกระทบจากการเข้ามาศึกษาของประชากรแฝงในมหาวิทยาลัยรังสิต การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย ประธานชุมชนหมู่บ้านเมืองเอก 10 ท่าน และผู้บริหารมหาวิทยาลัยรังสิต 5 ท่าน

ผลการศึกษาพบว่า การเพิ่มขึ้นของประชากรแฝง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรังสิต ได้ก่อให้เกิด ปัญหาด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างรุนแรง ในพื้นที่หมู่บ้านเมืองเอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขยะล้นถัง ความไม่เพียงพอของน้ำประปา ปัญหาไฟฟ้าตก/ดับ และความแออัดของระบบขนส่งสาธารณะ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อ การบริหารจัดการของเทศบาลนครรังสิต โดยตรง ทั้งในด้านการงานที่เพิ่มขึ้นสวนทางกับงบประมาณและกำลังคนที่ถูกจัดสรรตามข้อมูลทะเบียนราษฎรที่ไม่สะท้อนความเป็นจริง ทำให้การวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการบริการสาธารณะขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังสร้างความท้าทายในการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่นและปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม เช่น ถนนชำรุดและน้ำเสีย จากปัญหาและผลกระทบที่พบ การวิจัยได้เสนอ แนวทางการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ โดยเน้นความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เทศบาลนครรังสิตควรมีนโยบายบูรณาการฐานข้อมูลประชากรที่แท้จริงเพื่อการจัดสรรงบประมาณที่แม่นยำขึ้น และน่านโยบายการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและการแบ่งปันภาระมาร่วมใช้กับมหาวิทยาลัยรังสิตและผู้ประกอบการหอพัก นอกจากนี้ ควรลงทุนขยายและปรับปรุงโครงข่ายสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

ควบคู่กับการส่งเสริมการคัดแยกขยะและการประหยัดพลังงานในกลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิตควรเข้ามามีบทบาทในการจูงใจให้นักศึกษาย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาในพื้นที่เพื่อสะท้อนจำนวนประชากรที่แท้จริง ตลอดจนส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยบรรเทาผลกระทบ ลดภาระของเทศบาล และยกระดับคุณภาพชีวิตของทั้งประชากรดั้งเดิมและประชากรแฝงในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

บทนำ

ในปัจจุบัน การเคลื่อนย้ายประชากรเพื่อการศึกษาและการทำงานเป็นปรากฏการณ์ที่พบได้ทั่วไปในเมืองใหญ่ของประเทศไทย ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของชุมชนและเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีการรวมตัวของผู้คนจากหลายพื้นที่หรือหลายจังหวัด ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มักไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านมายังพื้นที่ที่อยู่อาศัยจริง เราเรียกกลุ่มนี้ว่า ประชากรแฝง ประชากรแฝงสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภทหลัก ได้แก่ ประชากรแฝงกลางวัน หรือ Commuter Population ซึ่งหมายถึงผู้ที่เข้ามาเรียนหรือทำงานในจังหวัดที่ตนเองไม่ได้อาศัยอยู่ถาวร และประชากรแฝงกลางคืน หรือ Non-registered Population ซึ่งหมายถึงผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดหนึ่ง แต่ไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาอย่างเป็นทางการ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565; มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563) กรณีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในบริบทไทยคือ มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนหมู่บ้านเมืองเอก จังหวัดปทุมธานี มหาวิทยาลัยรังสิตเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีชื่อเสียง มีนักศึกษาประมาณ 28,068 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) เปิดสอนใน 34 คณะ/วิทยาลัย/สถาบัน ครอบคลุม 136 สาขาวิชา ทั้งระดับปริญญาตรี โท และเอก ชุมชนหมู่บ้านเมืองเอกเองก็เป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีพื้นที่กว่า 4,000 ไร่ แบ่งออกเป็น 10 ชุมชนย่อย นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่พักอาศัยแล้ว ยังเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ที่มีนักศึกษาหลากหลายสาขาอาศัยอยู่และเข้ามาใช้ชีวิตประจำวัน การมีนักศึกษาเข้ามาอาศัยในชุมชนดังกล่าวส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ในด้านบวก นักศึกษาช่วยสร้างพลังชีวิตและควมมีชีวิตชีวาให้กับชุมชน สร้างบรรยากาศที่คึกคัก นำมาซึ่งความหลากหลายทางความคิด วัฒนธรรม และกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ การใช้จ่ายของนักศึกษายังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัย เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร หอพัก และธุรกิจบริการต่าง ๆ อีกทั้งนักศึกษาและคณาจารย์ยังสามารถมีส่วนร่วมในโครงการความร่วมมือด้านสังคม สุขภาพ การศึกษา และนวัตกรรม ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในบริบทของการบริหารจัดการภาครัฐ การมีประชากรแฝงจำนวนมากก็สร้างความท้าทาย เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านมายังจังหวัดปทุมธานี ทำให้จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร (de jure population) ไม่สะท้อนจำนวนประชากรจริงที่เข้ามาอยู่อาศัยและใช้ชีวิต (de facto population) ส่งผลให้เกิดปัญหาในการวางแผนและจัดสรรทรัพยากร เช่น งบประมาณสำหรับบริการพื้นฐาน การวางแผนโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการขยะและน้ำเสีย รวมถึงความปลอดภัยและการ

ให้บริการด้านสุขภาพ หากจำนวนประชากรจริงสูงกว่าตัวเลขทางทะเบียน ระบบบริหารจัดการของท้องถิ่นอาจไม่สามารถรองรับความต้องการได้อย่างเพียงพอ

จากปัญหาดังกล่าว การศึกษาผลกระทบของนักศึกษาในฐานะประชากรแฝงต่อชุมชนหมู่บ้านเมืองเอก จึงมีความสำคัญ เนื่องจากยังมีช่องว่างทางความรู้ (research gap) เกี่ยวกับการบริหารจัดการประชากรแฝงในบริบทของสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่และชุมชนเมืองไทย งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อเสนอแนวทางการจัดการประชากรแฝงอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร และการพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการอยู่อาศัยร่วมกัน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ประชากรแฝงที่เพิ่มขึ้นในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยรังสิตและผลกระทบต่อการบริหารจัดการของเทศบาลนครรังสิต ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยยึดกรอบทฤษฎีและแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับประชากร

ประชากรหมายถึงกลุ่มของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง และมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น จำนวน การกระจายตัว โครงสร้างอายุและเพศ ตลอดจนตัวชี้วัดด้านพลวัตประชากร เช่น อัตราการเกิด การตาย และการย้ายถิ่น ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากรในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ (Weeks, 2015) การทำความเข้าใจโครงสร้างและขนาดประชากรจึงเป็นรากฐานสำคัญในการประเมินความต้องการ การใช้บริการสาธารณะ และผลกระทบต่อการบริหารจัดการในพื้นที่ศึกษา

แนวคิดเรื่องการย้ายถิ่นของประชากรและความหนาแน่นของประชากร

การย้ายถิ่น (Migration) เป็นการเคลื่อนย้ายของประชากรจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง โดยเกิดจากปัจจัยผลักดัน (Push Factors) เช่น การว่างงานและภัยพิบัติ และปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) เช่น โอกาสทางการศึกษาและการทำงาน การย้ายถิ่นมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทั้งในพื้นที่ต้นทางและปลายทาง นอกจากนี้ ความหนาแน่นของประชากร (Population Density) ซึ่งหมายถึงจำนวนประชากรต่อพื้นที่หนึ่งหน่วย ยังเป็นตัวสะท้อนการใช้ทรัพยากรและความสามารถในการรองรับของพื้นที่ หากมีความหนาแน่นสูงโดยขาดการจัดการที่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม (Lee, 1966)

สถานการณ์ประชากรแฝงในประเทศไทย

ประชากรแฝงหมายถึงกลุ่มบุคคลที่เข้ามาอยู่อาศัย ทำงาน หรือศึกษาในพื้นที่หนึ่งโดยไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านตามกฎหมาย ส่งผลให้จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรไม่สะท้อนความเป็นจริง ปรากฏการณ์นี้พบมากในเขตเมือง พื้นที่อุตสาหกรรม และพื้นที่ที่มีสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงจังหวัดปทุมธานีการมีประชากรแฝงจำนวนมากส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณและการบริหารจัดการบริการสาธารณะของท้องถิ่น เนื่องจากข้อมูลจากทะเบียนราษฎรเป็นฐานสำคัญในการวางแผนและจัดสรรทรัพยากร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

ทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM)

เป็นแนวคิดที่ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการยกระดับประสิทธิภาพของระบบราชการให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ โดยเน้นการปรับบทบาทของภาครัฐให้ทำงานอย่างคล่องตัว โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น แก่นสำคัญของ NPM ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการจัดการของภาคเอกชน ซึ่งถูกนำมาประยุกต์ใช้ในภาครัฐเพื่อเสริมสร้างผลลัพธ์การทำงานให้ชัดเจนและคุ้มค่า องค์ประกอบหลักของแนวคิดนี้ประกอบด้วย การมุ่งเน้นผลลัพธ์ ที่เน้นการกำหนดเป้าหมายและการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม การนำกลไกตลาดและการแข่งขันเข้ามาสร้างแรงจูงใจให้เกิดประสิทธิภาพ การกระจายอำนาจ การตัดสินใจไปยังระดับปฏิบัติการเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ตลอดจนการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ซึ่งทำให้ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการมากขึ้น นอกจากนี้ NPM ยังย้ำถึงความสำคัญของการวัดผลงานและการกำกับความรับผิดชอบของผู้บริหารภาครัฐ เพื่อเสริมความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือขององค์กรสาธารณะ อย่างไรก็ตาม แม้ทฤษฎี NPM จะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้ภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงขึ้น แต่แนวคิดนี้ก็มีข้อจำกัด โดยเฉพาะในมิติทางสังคมและการเมือง เช่น ความเสี่ยงต่อการลดทอนบทบาทของภาครัฐในฐานะผู้รักษาผลประโยชน์สาธารณะ หรือความไม่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นที่มีความหลากหลายและซับซ้อน แนวคิด NPM จึงจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาและปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของการบริหารท้องถิ่น เพื่อให้สามารถตอบโจทย์การพัฒนาและการให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพได้อย่างแท้จริง ดังที่ Hood (1991) ได้ชี้ให้เห็นไว้ในการวิเคราะห์แนวคิดนี้ในระดับสากล

แนวคิดและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการจัดบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการสิ่งแวดล้อม การดูแลสุขภาพ การเก็บภาษีและค่าธรรมเนียม ตลอดจนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ หลักการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ

ขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ พ.ศ. 2542 มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ข้อมูลทั่วไปของตำบลหลักหก

ตำบลหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านเศรษฐกิจและการศึกษา เนื่องจากเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งดึงดูดนักศึกษาและบุคลากรจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของชุมชน หอพัก สิ่งปลูกสร้าง และกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว พื้นที่มีลักษณะกึ่งเมืองและกึ่งชนบท มีโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมต่อกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงอย่างสะดวก เช่น ถนนพหลโยธิน ถนนรังสิต-ปทุมธานี และถนนเลียบคลองรังสิตประยูรศักดิ์ ทำให้เป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนย้ายประชากรเข้ามาอย่างต่อเนื่อง (สภาพัฒน์, 2560; กรมทางหลวง, 2565)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยจะเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจ แนวคิดเรื่องประชากร และ แนวคิดเรื่องการย้ายถิ่นของประชากรและความหนาแน่นของประชากร เพื่ออธิบายถึงการเข้ามาอยู่อาศัยของนักศึกษาในหมู่บ้านเมืองเอก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิด "ประชากรแฝง" จำนวนมาก นอกเหนือจากประชากรตามทะเบียนบ้าน การวิจัยจะเจาะลึกถึง สถานการณ์ประชากรแฝงในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ใกล้สถานศึกษา เพื่อให้เห็นภาพรวมของความท้าทายที่หน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนต้องเผชิญ การพิจารณา ข้อมูลทั่วไปของตำบลหลักหก จะช่วยสร้างความเข้าใจในบริบททางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจของพื้นที่การศึกษา อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดลักษณะของปัญหาและผลกระทบที่ตามมา ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ "การจัดการสาธารณสุขปโค" ได้แก่ น้ำประปา ไฟฟ้า การจัดการขยะ และระบบขนส่งสาธารณะ ในหมู่บ้านเมืองเอก โดยจะเน้นการเก็บข้อมูลจากประสบการณ์ตรงและมุมมองของ ผู้ที่เกี่ยวข้อง (เช่น เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ให้บริการสาธารณสุขปโค ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการหอพัก และประชาชนในพื้นที่) เพื่อทำความเข้าใจว่าประชากรแฝงสร้าง ความท้าทาย ความแออัด การขาดแคลน หรือปัญหาในการบริหารจัดการ อย่างไรในแต่ละด้านของสาธารณสุขปโค การวิจัยจะพยายามทำความเข้าใจถึง สาเหตุเชิงลึก ของปัญหาเหล่านี้ รวมถึง ผลกระทบทางสังคมและคุณภาพชีวิต ที่เกิดขึ้นกับทั้งประชากรดั้งเดิมและประชากรแฝง สำหรับบทบาทและแนวทางการบริหารจัดการและการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนนี้ การวิจัยจะพิจารณาถึง แนวคิดและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือ เทศบาลนครรังสิต ในการรับมือกับปัญหาที่เกิดจากประชากรแฝง โดยจะสำรวจว่า อปท. มีนโยบายแผนงาน มาตรการ หรือแนวปฏิบัติ อย่างไรในการจัดการสาธารณสุขปโคให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ ภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ รวมถึงการวิเคราะห์ว่า ทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ซึ่งเน้นประสิทธิภาพและผลลัพธ์ ถูกนำมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาอย่างไร การวิจัยจะมองหาแนวปฏิบัติที่ดีหรือ ข้อจำกัดและความท้าทาย ที่ อปท. ประสบในการให้บริการสาธารณสุขปโคแก่

ประชากรที่แท้จริงทั้งหมดในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานงานและความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อหาทางออกที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรแฝงในมหาวิทยาลัยรังสิต
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของประชากรแฝงต่อการจัดการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต
3. เพื่อศึกษา แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ที่เป็นผลกระทบของประชากรแฝงที่ เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยรังสิต

สมมติฐานการวิจัย

1. การเพิ่มขึ้นของประชากรแฝงในพื้นที่มหาวิทยาลัยรังสิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความหนาแน่นของประชากรในตำบลหลักหก และส่งผลให้ความต้องการใช้บริการสาธารณะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
2. ประชากรแฝงมีผลกระทบเชิงลบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของเทศบาลนครรังสิต โดยเฉพาะด้านการจัดสรรงบประมาณ การบริหารโครงสร้างพื้นฐาน และการจัดบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน
3. ระดับผลกระทบจากประชากรแฝงมีอิทธิพลต่อภาระงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งผลให้คุณภาพการให้บริการสาธารณะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ
4. การนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ไปประยุกต์ใช้สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานและลดผลกระทบจากประชากรแฝงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้
5. การมีระบบความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยรังสิต ชุมชน และเทศบาลนครรังสิต มีผลเชิงบวกต่อการแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการประชากรแฝงในพื้นที่

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์ ผลกระทบของประชากรแฝงที่มีต่อการจัดการสาธารณูปโภค ในพื้นที่หมู่บ้านเมืองเอก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้กรณีศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ในฐานะกลุ่มประชากรแฝงหลัก ผู้วิจัยจึงกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้จัดอยู่ในกรอบการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งค้นหาความหมายเชิงลึกและการตีความปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสาธารณูปโภคจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ประชากร

เป้าหมายประกอบด้วยประธานชุมชนจากสิบชุมชนในเขตเมืองเอกและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องจากมหาวิทยาลัยรังสิตห้าท่าน รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีศักยภาพทั้งสิ้นสิบห้าราย

เทคนิคการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งมีบทบาทและประสบการณ์ตรงในการบริหารจัดการชุมชนและสาธารณูปโภค จึงมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ได้จะสอดคล้องและส่งเสริมวัตถุประสงค์การศึกษา ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการชุมชนและการบริหารจัดการสาธารณูปโภคในพื้นที่ จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

คุณสมบัติในการคัดเลือก ตามประเภทของผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)	จำนวน (คน)
ประธานชุมชนเมืองเอกรังสรรค์	1
ประธานชุมชนเมืองเอกฝั่งเหนือ	1
ประธานชุมชนเอกทักษิณ 1235	1
ประธานชุมชนเอกอุดรบุรพา	1
ประธานชุมชนเมืองเอกโครงการ 2	1
ประธานชุมชนเมืองเอกโครงการ 3	1
ประธานชุมชนเมืองเอกโครงการ 4	1
ประธานชุมชนเมืองเอกโครงการ 5	1
ประธานชุมชนเมืองเอกโครงการ 6	1
ประธานชุมชนเมืองเอกโครงการ 8	1
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 5 คน	5
รวม	15

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล งานวิจัยนี้เน้นการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือหลัก เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าประสบการณ์ ความเห็น และข้อเสนอแนะอย่างสิ้นไหลและเจาะลึก โดยคำถามถูกออกแบบให้ครอบคลุมบริบทการบริหารจัดการสาธารณูปโภค ปัญหาที่พบ และแนวทางแก้ไขที่เกิดจากมุมมองของผู้นำชุมชนและผู้บริหาร นอกเหนือจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้บันทึกภาคสนามอย่างเป็นระบบเพื่อเก็บรายละเอียดของสภาพแวดล้อม พฤติกรรม และสัญญาณต่าง ๆ ที่อาจไม่ถูกถ่ายทอดออกมาในคำพูด ซึ่ง

การบันทึกภาคสนามช่วยเติมเต็มบริบทและเป็นฐานข้อมูลเชิงพฤติกรรมที่สำคัญ ทั้งนี้ยังมีการจัดการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อเสริมความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำให้เห็นมุมมองร่วมและความแตกต่างระหว่างตัวแทนชุมชนต่าง ๆ

ขั้นตอนการวิจัย

กระบวนการดำเนินการวิจัยเริ่มจากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการออกแบบแนวคำถามและเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ได้รับการพิจารณาและตรวจทานโดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้เหมาะสมและเชื่อถือได้ ผู้วิจัยติดต่อและนัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลักตามรายชื่อที่คัดเลือก แล้วดำเนินการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวในพื้นที่จริง โดยเก็บข้อมูลทั้งในรูปแบบการอัดเสียงและบันทึกเชิงสังเกตอย่างละเอียดเพื่อรักษาความถูกต้องของข้อมูล เมื่อสิ้นสุดการเก็บข้อมูลทุกชุด ข้อความจากการสัมภาษณ์จะถูกถอดคำพูดอย่างละเอียดและจัดเก็บเป็นเอกสารต้นทางสำหรับการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้กรอบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ผสานกับแนวการตีความเชิงอรรถาธิบาย นักวิจัยทำการอ่านข้อมูลซ้ำเพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อหา ระบุหน่วยความหมาย ตัดสินใจแยกหมวดหมู่และทำการเข้ารหัสเชิงระบบ จากนั้นสังเคราะห์ความหมายและค้นหาความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาเพื่อนำไปสู่การสรุปเชิงประเด็น (thematic analysis) ซึ่งมุ่งสะท้อนผลกระทบที่แท้จริงต่อการจัดการสาธารณสุขปศุสัตว์ในพื้นที่ ตลอดจนสกัดบทเรียนเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาที่สามารถนำไปใช้ได้จริง กระบวนการทั้งหมดถูกออกแบบให้มีความรัดกุม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้ข้อค้นพบมีความน่าเชื่อถือและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ศึกษาอย่างแท้จริง หากต้องการให้ผมปรับโทนภาษาให้เป็นทางการขึ้นสำหรับใส่ในวิทยานิพนธ์หรือสรุปสั้นเพื่อส่งเผยแพร่ บอกได้เลยครับ ผมจะเรียบเรียงให้ตรงตามรูปแบบที่ต้องการ

ผลการวิจัย

การรายงานผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วนได้แก่ 1) สรุปปัญหาที่เพิ่มขึ้น 2) ผลกระทบต่อการจัดการของการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต และ 3) แนวทางการแก้ปัญหา โดยมีรายละเอียดรายงานดังนี้

ปัญหาด้านสาธารณสุขปศุสัตว์พื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนตรงกันถึงปัญหา

ความไม่เพียงพอของสาธารณสุขปศุสัตว์ อันเป็นผลโดยตรงจากการที่จำนวนประชากรที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่เมืองเอกมีมากกว่าศักยภาพการรองรับของระบบที่มีอยู่เดิม โดยเฉพาะในช่วงเปิดภาคเรียนหรือช่วงเวลาที่มิกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ปัญหาหลักที่พบได้แก่

1. น้ำประปา มีรายงานปัญหา แรงดันน้ำต่ำ หรือน้ำไม่ไหล ในบางช่วงเวลา โดยเฉพาะในพื้นที่หอพักที่มีการใช้น้ำหนาแน่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของทั้งนักศึกษาและผู้อยู่อาศัยในชุมชน นอกจากนี้ยังพบปัญหา น้ำรั่วซึม และการบำรุงรักษาระบบท่อน้ำที่ไม่ทันต่อการขยายตัวของพื้นที่

2. ไฟฟ้า แม้จะยังไม่พบปัญหาไฟฟ้าดับเป็นวงกว้าง แต่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและประธานชุมชนบางท่านแสดงความกังวลเกี่ยวกับ ความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจส่งผลให้ระบบสายส่งและหม้อแปลงไฟฟ้าทำงานหนักเกินกำลัง และมีความเสี่ยงต่อปัญหาไฟฟ้าตกหรือไฟดับในอนาคต หากไม่มีการลงทุนขยายระบบอย่างเพียงพอ

3. การจัดการขยะ เป็นปัญหาที่ถูกกล่าวถึงบ่อยที่สุด ประธานชุมชนหลายท่านระบุว่า ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล โดยเฉพาะจากหอพักและร้านค้า ทำให้การจัดเก็บขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เพียงพอหรือไม่สม่ำเสมอ ก่อให้เกิดปัญหา ขยะล้นถัง กลิ่นเหม็น และการสะสมของแมลงและสัตว์พาหะ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยและทัศนียภาพของชุมชนอย่างรุนแรง

4. ระบบขนส่งสาธารณะ การที่นักศึกษาจำนวนมากต้องเดินทางเข้า-ออกมหาวิทยาลัยและพื้นที่ใกล้เคียงทำให้เกิด ความแออัดของการจราจร โดยเฉพาะในช่วงเวลาเร่งด่วน นอกจากนี้ จำนวนรถโดยสารสาธารณะ (เช่น รถสองแถว รถตุ้) ไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ส่งผลให้การเดินทางไม่สะดวกและบางครั้งต้องรอนาน

5. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากสาธารณูปโภคโดยตรง ปัญหาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรแฝงยังส่งผลกระทบต่อโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม ได้แก่ การทรุดโทรมของถนนและทางเท้า เนื่องจากการจราจรที่หนาแน่นและการใช้งานที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ ถนนและทางเท้าในชุมชนเกิดการชำรุดเสียหาย ได้ง่ายขึ้น และการบำรุงรักษาไม่ทันต่ออัตราการเสื่อมสภาพ และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ โดยเฉพาะนักศึกษาและผู้ที่ใช้รถมอเตอร์ไซค์เป็นพาหนะ

6. ปัญหาน้ำเสีย จากการขยายตัวของหอพักและที่พักอาศัย ทำให้มีปริมาณน้ำเสียเพิ่มขึ้น ซึ่งหากไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพ อาจส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือคลองในพื้นที่

7. ความเสื่อมโทรมของภูมิทัศน์ ในตำบลหลักมีการก่อสร้างที่พักอาศัยและอาคารพาณิชย์อย่างรวดเร็ว โดยบางส่วนขาดการวางแผนที่ดี อาจส่งผลให้ ภูมิทัศน์ของชุมชนขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และลดพื้นที่สีเขียว

สำหรับปัญหาด้านความปลอดภัยและสังคม ประธานชุมชนบางท่านยังกล่าวถึงความกังวลด้านความปลอดภัยและปัญหาทางสังคมที่อาจเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของประชากรแฝง ซึ่งได้แก่

8. การจราจรเสี่ยงอันตราย การที่นักศึกษาใช้รถจักรยานยนต์เป็นจำนวนมาก และบางครั้งขาดความระมัดระวังในการขับขี่ ทำให้เกิด อุบัติเหตุบนท้องถนน บ่อยครั้งในพื้นที่

9. ความหลากหลายทางสังคม การเข้ามาของประชากรหลากหลายกลุ่มอาจนำมาซึ่ง ความท้าทายในการปรับตัวและการอยู่ร่วมกัน ระหว่างประชากรดั้งเดิมและประชากรใหม่ ซึ่งต้องอาศัยกลไกของชุมชนในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ

การเพิ่มขึ้นของประชากรแฝง โดยเฉพาะนักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยรังสิต

ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อการบริหารจัดการและการดำเนินงานของเทศบาลในหลายมิติได้แก่ประเด็นดังนี้

1. ภาระงานและทรัพยากรที่ไม่สมดุล เนื่องจากประชากรแฝงจำนวนมากที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่เมืองเอกและบริเวณใกล้เคียง ทำให้ความต้องการบริการสาธารณะพื้นฐาน เช่น การจัดเก็บขยะ การจัดการน้ำเสีย การบำรุงรักษาถนนหนทาง และการรักษาความปลอดภัย เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด แต่ทว่า การจัดสรรงบประมาณและกำลังคน ของเทศบาลมักอิงจากข้อมูลทะเบียนราษฎร ซึ่งไม่สะท้อนจำนวนประชากรที่แท้จริง ทำให้เทศบาลต้องแบกรับภาระงานเกินกำลังทรัพยากรที่มีอยู่ ส่งผลให้คุณภาพการบริการบางส่วนอาจไม่ทั่วถึงหรือไม่ทันทั่วถึง เช่น รถเก็บขยะไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น หรือเจ้าหน้าที่เทศกิจไม่สามารถดูแลความเรียบร้อยได้ทั่วถึง

2. ความท้าทายในการวางแผนและพัฒนา การขาดข้อมูลประชากรที่แม่นยำและเป็นปัจจุบัน ทำให้การวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะของเทศบาลเป็นไปอย่างยากลำบาก เทศบาลอาจไม่สามารถคาดการณ์ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้การลงทุนด้านสาธารณูปโภค เช่น การขยายระบบประปา ไฟฟ้า หรือการสร้างถนน ไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้งานจริง ทำให้เกิดปัญหาคอขวดหรือความไม่เพียงพอในระยะยาว นอกจากนี้ แผนพัฒนาเมืองอาจไม่สามารถรองรับการขยายตัวของหอพักและอาคารพาณิชย์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและไร้ทิศทางได้ทั้งหมด

3. ปัญหาด้านรายได้และการจัดเก็บภาษี แม้ว่าประชากรแฝงจะเข้ามาใช้บริการและทรัพยากรในพื้นที่เป็นจำนวนมาก แต่รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บได้อาจไม่เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของภาระที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากภาษีบางประเภท เช่น ภาษีบำรุงท้องที่ หรือภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง มักเรียกเก็บจากเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ที่จดทะเบียนบ้านในพื้นที่ ขณะที่นักศึกษาหรือผู้ที่มาทำงานชั่วคราวซึ่งเป็นประชากรแฝงอาจไม่ได้มีส่วนร่วมในการจ่ายภาษีท้องถิ่นโดยตรงมากนัก ทำให้เกิด ช่องว่างระหว่างรายได้ในการให้บริการกับรายได้ที่จัดเก็บได้ ซึ่งเป็นความท้าทายทางการเงินที่สำคัญต่อการบริหารจัดการของเทศบาล

4. ความสัมพันธ์และการประสานงานกับภาคส่วนอื่น การจัดการปัญหาประชากรแฝงที่ซับซ้อนนี้จำเป็นต้องอาศัยการประสานงานและความร่วมมือระหว่างเทศบาลนครรังสิตกับภาคส่วนอื่นๆ อย่างใกล้ชิด เช่น มหาวิทยาลัยรังสิต ในฐานะผู้ก่อให้เกิดประชากรแฝงกลุ่มใหญ่ หน่วยงานสาธารณูปโภค (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาส่วนภูมิภาค) และผู้ประกอบการหอพัก หากขาดการสื่อสารและความร่วมมือที่ชัดเจน อาจทำให้การ

แก้ไขปัญหาก็เป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ขาดการบูรณาการ และไม่สามารถแก้ปัญหาได้จากต้นตอ ซึ่งเป็นความท้าทายในการบริหารจัดการแบบองค์รวมของเทศบาล

5. ปัญหาด้านความปลอดภัยและสังคม การที่เทศบาลต้องดูแลประชากรจำนวนมากโดยมีกำลังเจ้าหน้าที่จำกัด ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดูแลความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในพื้นที่ เช่น การควบคุมอาชญากรรม หรือการดูแลการจราจร นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของประชากรหลากหลายกลุ่มยังอาจสร้างความท้าทายในการบริหารจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด เนื่องจากประชากรแฝงอาจไม่ได้ผูกพันกับชุมชนในระยะยาว

แนวทางการแก้ไขปัญหาลักษณะจากประชากรแฝง

การแก้ไขปัญหาลักษณะจากประชากรแฝง ซึ่งส่วนใหญ่ศึกษาในพื้นที่เมืองเอกและตำบลหลักหก จังหวัดปทุมธานี จำเป็นต้องอาศัยแนวทางแบบ บูรณาการ และ ความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ มหาวิทยาลัย ผู้ประกอบการ และชุมชน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหายั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว ดังแนวทางแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. การแก้ไขปัญหาด้านข้อมูลและการวางแผน โดยมีการจัดทำฐานข้อมูลประชากรที่แท้จริง เทศบาลนครรังสิตควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัยรังสิต และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ ในการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลประชากรแฝง ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลจำนวนและพฤติกรรม การใช้ทรัพยากรที่แม่นยำยิ่งขึ้น ข้อมูลนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดสรรงบประมาณและวางแผนพัฒนาสาธารณูปโภคได้อย่างตรงจุดและเพียงพอต่อความต้องการจริง นอกจากนี้ควรมีการบูรณาการแผนพัฒนาเทศบาลควรนำข้อมูลประชากรแฝงมาพิจารณาประกอบการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะแผนแม่บทด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้แผนสามารถรองรับการขยายตัวของประชากรและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงในอนาคต

2. การแก้ไขปัญหาด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำประปาและไฟฟ้า ควรมีการลงทุนขยายและปรับปรุงโครงข่าย โดยเทศบาลควรร่วมมือกับการประปาสวนภูมิภาคและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เพื่อลงทุน ขยายระบบผลิตและจ่ายน้ำ รวมถึง ปรับปรุงระบบสายส่งและหม้อแปลงไฟฟ้า ให้มีศักยภาพเพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น โดยอาจพิจารณาการวางแผนล่วงหน้าระยะยาว รวมถึงการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ทั้งนี้มหาวิทยาลัยและชุมชนควรร่วมกันรณรงค์ให้นักศึกษาและผู้อยู่อาศัย ประหยัดการใช้น้ำและไฟฟ้า เพื่อลดภาระของระบบโดยรวม นอกจากนี้ ระบบขนส่งสาธารณะซึ่งเป็นการพัฒนาเส้นทางและเพิ่มจำนวนรถ เทศบาลควรร่วมมือกับหน่วยงานขนส่งในการพัฒนาเส้นทางและเพิ่มจำนวนรถโดยสารสาธารณะที่ให้บริการในพื้นที่ โดยเฉพาะเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างมหาวิทยาลัยกับแหล่งชุมชนสำคัญ และจุดเชื่อมต่อกับระบบขนส่งมวลชนอื่น ๆ เช่น สถานีรถไฟฟ้าหลักหก ซึ่งควรทำคู่ขนานไปกับการรณรงค์และจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเดินและการใช้จักรยานในพื้นที่ใกล้เคียงมหาวิทยาลัย

3. การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เทศบาลควรมีมาตรการที่ชัดเจนในการบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการขยะ โดยอาจพิจารณาการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะให้สอดคล้องกับปริมาณขยะที่สร้างขึ้น เพื่อความเป็นธรรมและเป็นแรงจูงใจในการลดขยะเช่นเดียวกับความร่วมมือในการจัดการขยะ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บ เทศบาลควรพิจารณา เพิ่มความถี่และจำนวนรถเก็บขยะ ในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรแฝงสูง โดยเฉพาะหอพักและบริเวณร้านค้า เพื่อให้ปริมาณขยะไม่ตกค้าง และควรมีการส่งเสริมการคัดแยกขยะ มหาวิทยาลัยและเทศบาลควรร่วมกันรณรงค์และจัดให้มี ระบบการคัดแยกขยะ ต้นทางในหอพักและที่พักอาศัยของนักศึกษา รวมถึงจัดจุดทิ้งขยะที่เหมาะสมและเพียงพอ เพื่อลดปริมาณขยะที่จะต้องนำไปกำจัด ทั้งนี้รวมถึงเทศบาลควรเร่งรัดการลงทุนและปรับปรุง ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน เพื่อรองรับปริมาณน้ำเสียที่เพิ่มขึ้นจากหอพักและที่พักอาศัย เพื่อป้องกันปัญหาน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

4. การส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ประธานชุมชนเสนอให้สร้างกลไกความร่วมมือจัดตั้ง คณะทำงานร่วม ระหว่างเทศบาลนครรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต ตัวแทนประธานชุมชน และผู้ประกอบการหอพัก เพื่อเป็นเวทีในการหารือ แลกเปลี่ยนข้อมูล และวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ สำหรับการมีส่วนร่วมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยควรกระตุ้นให้นักศึกษามีจิตสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยการรณรงค์เรื่องการทิ้งขยะ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และการเคารพกฎระเบียบของชุมชน สำหรับบทบาทของมหาวิทยาลัยรังสิต: มหาวิทยาลัยในฐานะผู้สร้างประชากรแฝงกลุ่มใหญ่ ควรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยอาจพิจารณาจัดสรรงบประมาณ หรือให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและทรัพยากรแก่เทศบาลในการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขโรคและสิ่งแวดล้อม

5. การบริหารจัดการและกฎระเบียบ เทศบาลควรทบทวนและปรับปรุง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการก่อสร้างหอพัก การจัดการขยะ และการจัดบริการสาธารณะต่างๆ ให้มีความเข้มงวดและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยอาจกำหนดมาตรฐานและบทลงโทษที่ชัดเจน ทั้งนี้ควรนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) มาปรับใช้ เช่น การมุ่งเน้นผลลัพธ์ การวัดประสิทธิภาพการทำงาน การกระจายอำนาจให้หน่วยงานภายใน และการสร้างแรงจูงใจในการให้บริการ เพื่อให้การบริหารงานสาธารณสุขมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยที่การดำเนินงานตามแนวทางเหล่านี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะช่วยบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากประชากรแฝงได้อย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่เมืองเอกและตำบลหลักให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่และยั่งยืนสำหรับทุกคน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาที่มุ่งสำรวจปัญหาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรแฝงในพื้นที่มหาวิทยาลัยรังสิต พบว่าความหนาแน่นของประชากรในเขตชุมชนโดยรอบ โดยเฉพาะหมู่บ้านเมืองเอก มีระดับสูงเกินกว่าศักยภาพการรองรับของโครงสร้างพื้นฐานในปัจจุบัน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (carrying capacity) ของ Lee (1966) ที่อธิบายว่าการเพิ่มขึ้นของ

ประชากรเกินระดับที่พื้นที่สามารถรองรับได้จะก่อให้เกิดปัญหาความตึงตัวด้านสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ ซึ่งปรากฏให้เห็นเด่นชัดในพื้นที่ศึกษานี้ เช่น การขาดแคลนที่จอดรถ ระบบระบายน้ำไม่เพียงพอ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ลดลง

ผลการศึกษาข้างต้นให้เห็นปรากฏการณ์ประชากรแฝงซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้สถาบันการศึกษา โดยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) ชี้ให้เห็นว่าพื้นที่ลักษณะนี้มีจำนวนประชากรที่อยู่อาศัยจริง (de facto population) สูงกว่าจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร (de jure population) อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่พบว่า ประชากรตามทะเบียนไม่สามารถสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ได้ ส่งผลให้ข้อมูลดังกล่าวไม่เพียงพอสำหรับการวางแผนพัฒนาเมืองหรือการจัดสรรทรัพยากรของหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ในส่วนของผลกระทบต่อการจัดการด้านการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต การเพิ่มขึ้นของประชากรแฝงก่อให้เกิดภาระด้านการให้บริการสาธารณะโดยตรง โดยเฉพาะการจัดการขยะมูลฝอยที่พบว่ามีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามจำนวนผู้พักอาศัยจริงในพื้นที่ การขาดความสอดคล้องระหว่างจำนวนประชากรที่ลงทะเบียนและประชากรที่ใช้ทรัพยากรจริง ทำให้เทศบาลอาจไม่ได้รับงบประมาณหรือทรัพยากรบุคคลากรอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับงานศึกษาด้านการบริหารเมืองของท้องถิ่นในหลายประเทศที่ชี้ให้เห็นความท้าทายของท้องถิ่นที่ต้องรองรับประชากรหมุนเวียนหรือประชากรชั่วคราว

ทั้งนี้ ความพยายามของเทศบาลนครรังสิตในการปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการ เช่น การจัดเส้นทางเก็บขยะใหม่ หรือการปรับกระบวนการให้บริการประชาชน สะท้อนถึงการนำหลักการของทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ของ Hood (1991) มาใช้ ทั้งในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในบริบทที่มีทรัพยากรจำกัด อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นข้อจำกัดสำคัญ ทั้งในแง่ภาระงานที่เพิ่มขึ้น ความจำกัดด้านงบประมาณ และข้อจำกัดในการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งบ่งชี้ถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ของการศึกษา

โดยสรุป อภิปรายผลในครั้งนี้เสนอภาพรวมของผลกระทบจากประชากรแฝงที่มีต่อระบบสาธารณูปโภคและการบริหารท้องถิ่นอย่างชัดเจน และชี้ให้เห็นความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางแก้ไขเชิงนโยบายที่บูรณาการทั้งด้านข้อมูล การจัดสรรทรัพยากร และการบริหารจัดการร่วมระหว่างสถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุป

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการขยายตัวของประชากรแฝงในพื้นที่หมู่บ้านเมืองเอก โดยเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิตที่เข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ได้ส่งผลกระทบต่อระบบสาธารณูปโภคของเทศบาลนครรังสิตอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขยะล้นถัง แรงดันน้ำประปาที่ไม่เพียงพอ รวมถึงความแออัดบนท้อง

ถนนที่ทวีความรุนแรงขึ้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีรากฐานมาจากข้อมูลประชากรที่ไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้อยู่อาศัยจริง ทำให้การวางแผนงบประมาณและการจัดการบริการสาธารณะของท้องถิ่นไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ได้อย่างทันท่วงที งานวิจัยจึงชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนของการมีระบบข้อมูลประชากรที่ถูกต้อง ตลอดจนการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ มหาวิทยาลัย และชุมชนในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

จากการลงพื้นที่ศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยสามารถมีบทบาทสำคัญยิ่งในการช่วยปรับปรุงฐานข้อมูลประชากรของพื้นที่ ผ่านการจูงใจให้นักศึกษาย้ายทะเบียนบ้านเข้าสู่ตำบลหลักหกหรือจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้จำนวนประชากรที่บันทึกไว้สอดคล้องกับจำนวนผู้อยู่อาศัยจริง แนวทางสำคัญประการแรกคือการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจสิทธิประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับจากการย้ายทะเบียนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิทางการเมืองท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น การเข้าถึงบริการของรัฐที่ต้องใช้ทะเบียนบ้านในพื้นที่ ตลอดจนความสะดวกในการติดต่อราชการตามจำเป็น การสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเข้าถึงง่าย เช่น ผ่านกิจกรรมปฐมนิเทศ เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย หรือโซเชียลมีเดีย สามารถช่วยให้ข้อมูลที่ถูกต้องและลดความลังเลของนักศึกษาได้อย่างมาก ในขณะเดียวกัน มหาวิทยาลัยควรมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกเชิงปฏิบัติ เพื่อให้การย้ายทะเบียนบ้านเป็นเรื่องง่ายและไม่เป็นภาระต่อนักศึกษา การจัดตั้งจุดบริการย้ายทะเบียนบ้านชั่วคราวร่วมกับสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น หรือการจัดกิจกรรมพิเศษที่นำเจ้าหน้าที่มาบริการภายในมหาวิทยาลัย จะช่วยลดขั้นตอนการเดินทางและลดอุปสรรคด้านเวลานอกจากนี้ การจัดทำคู่มือหรืออินโฟกราฟิกที่อธิบายขั้นตอนและเอกสารที่ต้องใช้จะช่วยทุ่นแรงภาระทั้งหมดดำเนินไปได้อย่างราบรื่นยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การสร้างแรงจูงใจที่มีประสิทธิภาพไม่ได้จำกัดอยู่เพียงด้านข้อมูลหรือขั้นตอนปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมด้วย นักศึกษาจะมีแนวโน้มย้ายทะเบียนบ้านมากขึ้นเมื่อรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยจึงควรส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงกับชุมชนเมืองเอก ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการจิตอาสา การทำงานพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาและคนในพื้นที่ได้ร่วมมือกัน การมีประสบการณ์ร่วมในพื้นที่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และทำให้นักศึกษาตระหนักว่าตนเองมีบทบาทสำคัญในสังคมท้องถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่จริง สุดท้ายการสร้างความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของข้อมูลประชากรที่คลาดเคลื่อนถือเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ การอธิบายให้นักศึกษาเข้าใจว่าการที่พวกเขาไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านส่งผลต่อคุณภาพบริการสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นระบบน้ำประปา การจัดการขยะ หรือการคมนาคม ซึ่งเป็นบริการที่นักศึกษาใช้ร่วมกับคนในชุมชน จะช่วยให้เกิดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากขึ้น ความเข้าใจนี้จะช่วยสนับสนุนให้การย้ายทะเบียนบ้านเป็นการกระทำที่ไม่เพียงตอบโต้เหตุผลผลประโยชน์ส่วนตัว แต่ยังมีเป้าหมายเชิงสังคมและการพัฒนาพื้นที่ในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป การแก้ไขปัญหาประชากรแฝงในพื้นที่เมืองเอกจำเป็นต้องดำเนินการอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง มหาวิทยาลัย เทศบาล และชุมชนต้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลประชากรที่ถูกต้องและส่งเสริมให้เกิดการใช้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสูงสุด มาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นไม่เพียงช่วยให้หน่วยงานท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่าง

นักศึกษา ชุมชน และสถาบันการศึกษา นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายของงานวิจัยนี้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายบูรณาการฐานข้อมูลประชากรและการจัดสรรงบประมาณ ให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลประชากรที่แท้จริงในพื้นที่
2. นโยบายการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและการแบ่งปันภาระ ส่งเสริมความร่วมมือและแบ่งปันภาระความรับผิดชอบระหว่างเทศบาล มหาวิทยาลัยรังสิต และผู้ประกอบการที่พักอาศัย หอพัก ในการบริหารจัดการสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. เพื่อประเมินว่าการจัดบริการเคลื่อนที่หรือกิจกรรมส่งเสริมต่าง ๆ ช่วยเพิ่มผู้ย้ายทะเบียนบ้านได้มากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับงบประมาณที่ใช้
2. เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยทางจิตวิทยา สังคม และเศรษฐกิจที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายทะเบียนบ้านอย่างแท้จริง เช่น ความรู้สึกผูกพัน การมองเห็นประโยชน์ระยะยาว หรือความกลัวการยุ่งยากด้านเอกสาร
3. เปรียบเทียบพื้นที่อื่นที่มีประชากรแฝงจำนวนมากเช่น พื้นที่รอบมหาวิทยาลัยหรือแหล่งงานขนาดใหญ่ เพื่อหาบทเรียนหรือโมเดลที่สามารถนำมาปรับใช้ในพื้นที่เมืองเอกหรือเทศบาลอื่น ๆ ได้
4. ศึกษาผลกระทบของประชากรแฝงต่อการบริการสาธารณะในเชิงปริมาณ เช่น อัตราการเพิ่มของปริมาณขยะ การใช้น้ำประปา ความหนาแน่นคมนาคม เพื่อสร้างข้อมูลตัวเลขที่สนับสนุนเชิงวิชาการและช่วยให้เทศบาลวางนโยบายอย่างแม่นยำ

เอกสารอ้างอิง

- กรมทางหลวง. (2565). *ข้อมูลถนนและโครงข่ายคมนาคม*. กรุงเทพมหานคร: กรมทางหลวง.
- กองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองเมืองเอก. (พฤศจิกายน 2562). *ข้อมูลชุมชนหมู่บ้านเมืองเอก*. ปทุมธานี: เทศบาลเมืองเมืองเอก.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *รายงานสถิติประชากรแฝงและประชากรตามทะเบียนราษฎร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.). (2567). *ข้อมูลจำนวนนักศึกษาปีการศึกษา 2567*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). รายงานสถานการณ์ประชากรและสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สภาพัฒน์. (2560). รายงานสถานการณ์การพัฒนาพื้นที่จังหวัดปทุมธานี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2563). การศึกษาประชากรแฝงในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Hood, C. (1991). A public management for all seasons. *Public Administration*, 69(1), 3–19. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.1991.tb00779.x>.
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47–57. <https://doi.org/10.2307/2060063>.
- Weeks, J. R. (2015). *Population: An introduction to concepts and issues (12th ed.)*. Boston, MA: Cengage Learning.

